

Tanszékfoglaló előadás

Lassan hagyomány már a legkorábban a csecsemő „ok” Szegedi Orvostudományi Egyetemen, hogy az újonnan kinevezett tanszékvezetők nyilvános ülés keretében tartják meg az általuk választott témakörből eddigi tevékenységüket reprezentáló tanszékfoglaló előadásukat. A legfrissebb ilyen eseményre tegnap, pénteken délelőtt került sor a szemészeti klinika tantermében, ahol dr. Szilárd János egyetemi tanár, az Ideg- és Elmegógyászati Klinika igazgatója *Gyermekek és serdülőkori emocionális zavarok — multifaktorális szemlélet a pszichiátriában* címmel tartotta meg tanszékfoglaló előadását.

Dr. Szilárd János előadása ismertette a Szegedi Ideg- és Elmegógyászati Klinika elmeosztályán két évtizede folyó orvosi-pszichológiai vizsgálatok tapasztalatait. Kitért egyebek között a gyermekkori hangulatzavarok, öngyilkossági kísérletek, magatartási hibák és zavarok orvosi-pszichológiai kórismerésére és kezelési lehetőségeire, az akceleráció és a serdülőkori korszerű értelmezésére. Mint az előadó hangsúlyozta, a problémák gyakorisága napjainkban több ok miatt fokozódik. Az érzelmi életnek ezek a sajátos rendelkezései általánosítható következtetések levonására is alkalmasak, például szemléltetik a pszichés betegségek tünetekre vezethető vissza. A okainak testi-lelki és szociális tényezőinek bonyolult kölcsönhatását és szerezhetünk ezek tüneteivel, pót.

Az érzelmi élet zavarainak okai testiek, lelkiek, szociológiaiak, kiválthatja hosszan tartó testi betegség, hospitalizáció, az érzelmi környezet stabilitásának hiánya, annak ellentmondásai. A megjelölés négy fő iránya közül az egyik a hangulat látható zavarai — a többi a társas beilleszkedés zavaraira, a teljesítmény romlására és testi tünetekre vezethető vissza. A okainak testi-lelki és szociális ellentétben már a csecsemőkortól kezdve találkozzunk ezek tüneteivel, pót.

Több kisiparos — jobb szolgáltatás

A KIOSZ megyei választmány ülést tartott tegnap, pénteken Szegeden, a szervezet Horváth Mihály utcai klubjában. Az ülésen a megyei pártbizottság képviselőiben részt vett Vahl Rezső.

Az összejövetelen Budai Antalné, a szervezet megyei titkára ismertette a vezetőség jelentését az elmúlt évi cselekvési program végrehajtásáról, szolt az idei év feladatairól. Mint elmondotta, tavaly növekedett a szolgáltatásba bekapcsolódó kisiparosok létszáma; az előző évi 4 ezer 257-tel szemben 1978-ban 4 ezer 452 szakember tevékenykedett Csongrád megyében. Hogy a lakosság igényeinek a lehető legjobb tudásuk szerint tegyenek eleget a szervezet különböző szakmai tanfolyamokat, előadásokat hirdetett számukra. Különösen nagy érdeklődés kísérte a színes tévék javítását, s az építőipar új technológiai eljárásait megismertető tanfolyamokat. A lakossági szolgáltatás fejlesztése, az anyagellátás biztosítása érdekében a megyei szervezet együttműködési megállapodásokat kötött, többek között a

TÜZEP Vállalattal és a Szegedi Elektromos Szövetkezettel. A munkaszervezés elvével élve, tavaly létrehozták Szegeden a Kisiparosok Lakásfenntartó Szolgálatát, Hódmezővásárhelyen hozzákezdtek az öt műhelyből álló új szolgáltatóház építéséhez. A kisiparosok az elmúlt esztendőben jelentős társadalmi munkát végeztek, munkájukat a vásárhelyi szolgáltatóház megvalósításához is hozzájárultak; 6 ezer 620 munkakörrel. Idén a fő feladatok között jelölte meg a megyei szervezet az ellátás minőségének javítását, s az új szolgáltatási-szervezési formák bevezetését.

A KIOSZ 30. évfordulójára meghirdetett jubileumi versenyteljesítés eredményeiről Fisher Pál, a KIOSZ országos vezetőségének elnökehez írt tájékoztatót. A lyettese adta át.

Jelenlevők meghallgatták a fegyelmi bizottság beszámolóját is, melyben elhangzott: Hajnal Sándor szegedi parkettacsizoló kisiparost kizárták a KIOSZ tagjainak sorából, mert többször feleltelen, szakszerűtlen munkát végzett.

A választmányi ülésen oklevéllel ismerték el a tavalyi alapszervezeti munkaversenyben élenjáró körzeti és helyi csoportok tevékenységét. Huszonöt évi kisiparos munkássága elismerésképpen Sebestyén Gyula ezüstgyűrűt és oklevelet kapott, Csepregi Lajosné, hódmezővásárhelyi adminisztrátor a KIOSZ Klaváló Dolgozója kitüntetésben részesült. A kitüntetéseket Sebestyén Gyula megyei vezetőségének elnökehez írt tájékoztatót. A lyettese adta át.

Ülésezett a Művészeti Tanács

A megyei tanács székházának vb-termében tegnap, pénteken délután ülést tartott a Művészeti Tanácsadó Testület Szabó G. Lászlónak, a megyei tanács elnökhelyettesének, a testület elnökének vezetésével. A művészeti szövetségek helyi titkárainak és delegált képviselőinek részvételével megtartott összejövetelen értékeltek és megvitaták a megye művészeti életének helyzetét és további feladatait. Ez a téma az elhangzott kiegészítésekkel és javaslatokkal együtt a megyei tanács végrehajtó bizottsága elé kerül majd.

A Művészeti Tanács ülésén elfogadta működési szabályzatát és az évi munkatervét. Az idén a testület többek között értékeli a tévé körzeti stúdiójának eddigi tevékenységét, megvitatják a művészetkritika helyzetét.

Emigránsok

Az Egyetemi Színpad bemutatója

Két ember él egy pincelakásban, a lépcsőház alatt. Hajlékukat csövek hálózák be, a vidám, új élet közzömlátás mulatság fölöttük zajlik. Idegen országban, mindig, minden csak fölöttük. Hazátlanok, otthonuktól, szülőföldjüktől távol élnek, két féle önkéntes száműzetésben. Egyikük jellegzetesen értelmiségi-ellenzéki, a másikuk szintén tipikus, magát külföldön megszédni akaró, faluról városba került, parasztból munkássá változott csatornaoszmódján állt át az emigráns lét minden nyomorúságát.

A nálunk kevésbé ismert Cugarszlov íróknak, Milos Crnjanskinnak van egy néhány évvel ezelőtt megjelent könyve, a *London regénye*. Ott az orosz emigráns házaspár angliai sorsának rettenetesen keresztül pörén és megterázon csak a hazától elszakadtság állapota mutatkozik meg teljes szörnyűségében. A lengyel dráma egyik legnagyobb egyéniségének, Slawomir Mrozeknek a JATE Egyetemi Színpada által bemutatott darabja az emigrációs problémáit az egyetemesség olyan magaslatára emeli, amelyekben már a realitás végiggondolása az abszurdumig történik, a sokak által elemzett „mrozekológia” koncepciójának megfelelően. Az író 1964-es *Tangó* című darabja (Szolnokon a Szilgietti Színház játszotta a közelmúltban nagy sikerrel)

mérőföldkö volt a lengyel dráma történetében. A tíz évvel később keletkezett *Emigránsokról* alighanem ugyanez mondható el. Mrozek módszerének egyik legfontosabb jellemzője, hogy a valóság (az emigráns létforma) egyik összefüggését, az értelmiségi és a munkás több síkon túlköröző viszonyát kiragadja és függetleníti a többitől. Ebből kiindulva azután új, totális valóságot épít: a világ konstruált modelljét annak valóságos modellje fölé helyezi, meghozza úgy, hogy az értelmiségi (AA nevű, dupla szimbolikával: első a sorban, kétféle magában-valóságában) a tömegemberrel (XX — a jelzés önmagáért beszél) kölcsönhatásban egyen és szabadság, szellem és erőszak, hazaszeretet és gondolkodási függetlenség összefüggéseit és ellentmondásait örvénylenekzúdulnak alá. A népet fölmeelni akaró és az emberi egyéniség lélektani és társadalmi érintkezési pontjait bukdácsolva érzékelő értelmiségi dilemmája, kontra a gyűlöletgővő kispolgáriasságot csatornázó tudati állampota — és így tovább. Maga a mindenség, egyetlen pincelakás laboratóriumi üveg-házmodelljébe szorítva.

Az Egyetemi Színpad két igen tehetséges fiatalja, a már ismert és elismert Holman Endre, valamint Krékcics József elhatározza, hogy

ők ketten „megcsinálják” az Emigránsokat. A közlés profán, mindazonáltal: megcsinálják. Nem is akárhogyan. Az Egyetemi Színpad rendezője, Arkosi Árpád, voltaképpen csak harmadik tettes-társnak kapcsolódik be ebbe a nagyszerű munkába, afféle utólagos kontrollt végezve. Az eredmény több mint meglepő: egészen kitűnő előadás. Holman Endre XX-je szinte élményszámba megy, Krékcics József apróbb bizonytalanságoktól eltekintve komoly felkészítéssel és nagy lelkesedéssel válik társává. Az Emigránsok színpadi megvalósítása — mind a színpadi megoldások, ténhatások, színpadkép, mind a színészvezetés szempontjából, igen nehéz páros játék aspektusából — az újjáalakult Egyetemi Színpad eddigi legjobb előadása. A darabot színpadra alkalmazzák jó érzékkel ismerték föl a mrozeki kozmogónia törvényszerűségeit, a többszörösen transzponált, egymás fölé helyezett valóságok „ülnek”, az előadás dinamizmusa hibátlan, talán csak Krékcics József beszédtechnikáján akadna csiszolnivaló. Hogy az egyetemi klubnak a *Zárt tárgyalás*-előadáson megismert tévéterméből komoly, művészi élménnyel gazdagodva távozhatunk, az az ismét nagykorúvá vált Egyetemi Színpad érdeme.

Domonkos László

Népszokás-kutatás

Tegnap délután Szegeden székházában ülést tartott a Szegedi Akadémiai Bizottság néprajzi munkabizottsága. A munkabizottság tavaly tartotta alakuló értekezletét és a mostani munkaértekezleten megvitaták a kutatók jelenlegi gyűjtőmunkáját, amelynek témaköre dél-alföldi népszokások és hiedelmek.

Dr. Ferenczi Imre tanszékvezető egyetemi docens, kandidátus, a munkabizottság elnöke bevezetője után dr. Bálint Sándor nyugalmazott egyetemi tanár szolt az interetikus kutatások fontosságáról és a népszokás-, néphit-kutatás időszerű feladatairól. Ezt követően dr. Juhász Antal, Felföldi László, dr. Fűr József (Szeged), dr. Tóth Ferenc (Makó), dr. Bencsik János, dr. Hocópán Sándor (Gyula), dr. Grin Igor (Báttonya) számolt be a munkájáról, majd Polner Zoltán mutatta be újabb Csongrád megyei gyűjtését, magneto-

fonfelvételekkel illusztrált előadás keretében.

A munkaértekezleten szóba került a Dél-Alföld nemzeti-és közsegeinek szokás-és hiedelemkutatása, valamint azoknak a külső munkatársoknak a tevékenysége, akik közül többen már az eddigi-ek során is jelentős gyűjtést végeztek a három megyében. A soron következő értekezletet ősszel, előreláthatólag Békés megyében rendezik meg.

Emlék-plakett

Az Állami Operaház szalonjában Mihály András, a társulat igazgatója pénteken adta át Kincses Veronikának, a dalszínház Liszt-díjas ének-nőjének az idei Székely Mihály-émlékplakettet. A Fészek művészklub rangos alapítványával — Csillag István szobrászművész Székely Mihályt ábrázoló plakettjével — 1964 óta évről évre olyan fiatal művészeket tüntetnek ki, akik kiemelkedő művészi teljesítményükkel érdemelték ki a közönség és a szakemberek elismerését. (MTI)

Honismeret

Ülést tartott tegnap, pénteken a Hazafias Népfrent megyei honismereti bizottsága. Dr. Dégi István, az MSZMP megyei bizottságának archívum-vezetője a munkaszakmai visszamelekezők gyűjtésével kapcsolatos népfrentmozgalmi feladatokról

tartott előadást. Dr. Juhász Antal, a honismereti bizottság elnöke pedig beszámolt a honismereti mozgalom tavalyi legjelentősebb eseményeiről, majd a résztvevők megvitaták az 1979. évi munkatervet.

Bátyai Jenő 6.

Az újjáépítés krónikája

Az eklektikus város

A városépítés látványosabb momentumai között kell számon tartanunk a különböző rendeltetésű épületek létrehozását. E területen is jelentősen megújodott Szeged, hiszen az újjáépítést követően csak helyenként maradtak meg a korábbi település emlékei. Új, nagyobb, igényesebb és a kor hangulatát mindenben kifejezőbb, eklektikus városkép alakult ki, amelynek előhírnökeit már néhány korábbi és az árvíz után is „lábon maradt” házban is megtaláljuk. (Például a Járóssy-ház, az Új Zsótér-ház, a Fellegi-ház, az Ivánkovits-ház, a Molnár-ház stb.).

Szeged modern városá alakulásának alapjait valahol a múlt század hatvanas éveit körül kell keresnünk, ugyanis Szilágyi Gusztáv, a városi akkori főmérnöke készítette el elsőként a városrendezés első és jelentősebb tervrajzát, amely természetesen figyelembe vette a korábbi, a Bainville-féle terveket. Ez a tervrajz annyira elfogadhatónak bizonyult, hogy a Lechner-féle újjáépítési tervnek is alapját képezte.

A Szilágyi-féle terv számolt elsőnek modern, nagyváros kialakításával, amely építészetiileg az eklekticizmus korában született. Ekkor alakult ki a Széchenyi tér mai képe egy része. Ekkor épült a városi Bérház Wegmann Gyula és Scherrer József Adolf budapesti építéskész tervei szerint, majd ismeretlen bécsi mérnök tervei alapján a Kis

Dávid-ház, az Aigner-ház, az egykori Kereskedelmi és Iparbank épülete a Klauzál téren (IBUSZ-iroda).

A város középpontjában a kitűnően tagolt, nagy méretű, hangulatos platánfával és növényekkel gazdag, több mint 40 ezer négyzetméter kiterjedésű Széchenyi téren áll Lechner Ödön és Pártos Gyula páratlan értékű alkotása, a Tanács-ház. A jelenlegi épület helyén állt, Vedres István terv szerint, Schwörzt János kivitelezte késő barokk épület, amit az 1728-ban épített Városháza előzött meg. Ezt Pyrner József tervezte, szintén barokk stílusban, és az ő alkotását megelőző városházát 1717-ben bontották le. A jelenlegi Városháza építői, illetve tervezői a korábban emelt épület alapjait megtartották, és a régi faltömegeket is beolvastották az új alkotásba, s így lényegében a Vedres-féle épületet teljes egészében felhasználták. Az egész alkotást a korábbinál jóval magasabbra emelték. Az épületet mind a nagy oldalán kétemeletesre magasították. A Vedres-féle Városháza tornya a homlokzati főfalra épült. E megoldás helyett az új épületen a torony az udvari főfal fölé került. A kőkorlátos erkéllyel körülfogott toronyrész, továbbá a fölötté levő szakaszok gazdag tagoltsága, a sisak kesces, sallangmentes kiképzése valóban az épület legszebb díszé és ékessége. Az egész épület külső és belső megoldásában mértéktartó pompára törekvő alkotás, amelyen a latin reneszánsz stíluselemek uralkodnak. A barokkos tető színes tetőcserepeivel Lechner Ödön sajátos, magyaros szecessziójára utalnak. A kovácsolt munkákat a budapesti Arkai Sándor készítette, míg a famunkák a szegedi Rainer Károlytól valók. A színes üvegablakok Kratzmann Edé műhelyéből kerültek ki. Az 1883-ra elkészült Városházát még ugyanabban az évben a szomszédos Bérházzal függőfolyosóval (Sóhajok hídjával) köthették össze, amely a két épület közötti közlekedést szolgálja.

Szintén Lechner és Pártos tervei szerint építette Erdélyi Mihály 1883-ban a Milkó-palotát, amely kétemeletes megoldású, és négy utcára néz. A francia reneszánsz stílusában emelt épület különös élményt nyújt zárt sarokerkéllyel, kellemes megjelenésű tornyocskáival, amelyek nyugodt vonalvezetéssel simulnak az épülethez. Kár, hogy je-

lenleg eperszínű festéket visel. Egyes vélemények szerint ezt az épületet kell tekintenünk a későbbi kecskeméti Városháza előtanulmányának. A palota a felépítést követően nem sokkal gazdát cserélt, Holtzer Dániel vásárolta meg 450 ezer koronaért, majd ő 1911-ben eladta a másik Holtzer családnak, 300 ezer korona felárral. A Dózsa utcai volt Wolf-ház (ebben működik ma a Bábszínház) homlokzatát ugyancsak Lechner Ödön tervei szerint alakították ki.

A rekonstrukciós építkezések sorában kell megemlítenünk a Petsch Elek 1881-ben tervezte Klein-palotát, amely ma második emelettel megjelölve, a JATE Állam- és Jogtudományi Karának ad otthont. A múlt század végén ebben az épületben kapott helyet a polgári leányiskola, majd 1921-től az Itélőtábla, és a felszabadulás óta egyetemi épület. Bachó Viktor tervezte a volt Jerney-házat (Széchenyi tér 8.), Balogh János házát (Széchenyi tér 6.). Ugyanekkor építették a Széchenyi tér 5. szám alatti házat, amelyet félköríves záródású kapuívében kovácsoltvas-munka díszít. A két szembe forduló griffmadarat alul barokk csigavonalak egészítenek ki. Harmonikusan illeszkedik a Széchenyi tér épületvilágába a megyei bíróság székháza, amely Meixner Károly tervei szerint készült, 1882-ben. A három utcára néző Tisza-szálló épülete ugyancsak a nagy rekonstrukció eredménye. Az emeleti páholyokkal kiképzett nagytérme különösen értékes. Meixner Károly és Ney Béla tervezőmunkájának köszönhetjük a német reneszánsz stílusban épített Postaépületet (1. számú postahivatal), amely a városlélektan után, 1882-ben épült. Szintén ők tervezték a volt reáliskolát (volt Baross). A volt honvédtiszt épületét (később hadtestparancsnokság) eklektikus stílusban Meixner Károly tervezte (ma a SZOTE gazdasági hivatala). A Lenin körúton szerényen meghúzódó kis, evangélikus templomát 1882-ben építették, Porzsolt Ernő tervei szerint, az aradi vállalkozó, Halmay Andor kivitelezésében. Wagner Gyula tervezte, és 1882–83-ban építették fel a Csillagbörtönt, több emeletre, négy szárnyal, a korábbi, az 1790-ben épített helyén, a Mars (ma Marx) téren.

(Folytatjuk.)